

Nr 274.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag, innefattande tillägg till 12 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank, m. m.; given Stockholms slott den 4 april 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande tillägg till 12 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank;

dels ock bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Adolf Dahl.

Förslag

till

lag, innefattande tillägg till 12 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Härigenom förordnas, att till 12 § lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank skall fogas ett stycke av följande lydelse:

Riksbanken äger jämväl förvärva aktier i banken för internationell betalningsutjämning (Banque des Règlements Internationaux) intill belopp, som bestämmes av Konungen och riksdagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 april 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Dahl, anmäler en av fullmäktige i Sveriges riksbank i skrivelse den 27 mars 1930 gjord framställning om rätt för riksbanken att förvärva aktier i en på grundval av överenskommelse mellan åtskilliga främmande makter bildad internationell bank.

Föredraganden anför:

Mellan Tyskland och de forna allierade makterna har den 20 januari 1930 undertecknats en överenskommelse, som ersätter förut gällande avtal beträffande de tyska skadeståndsbetalningarna. Den nya överenskommelsen grundar sig i huvudsak på ett förslag (den s. k. Young-planen), som den 7 juni 1929 avlämnats av en för ändamålet tillsatt kommitté.

Grunderna för den internationella bankens verksamhet.

I enlighet med denna överenskommelse har under form av ett aktiebolag bildats en internationell bank (Banque des Règlements Internationaux), som enligt stadgarna skall hava till föremål för sin verksamhet att befordra samarbetet mellan centralbankerna, att skapa nya möjligheter för internationella finansaffärer samt att efter avtal med de intresserade regeringarna uppträda som förvaltare (mandataire, trustee) eller ombud vid de internationella betalningarna.

Så länge nämnda överenskommelse, även denna i allmänhet benämnd Young-planen, är gällande, skall banken dessutom mottaga, förvalta och fördela de av Tyskland erlagda annuiteterna, övervaka och vara behjälplig med kommersialiseringen och mobiliseringen av vissa delar av desamma samt efter överenskommelse med de intresserade regeringarna utföra alla uppgifter, som stå i samband med de tyska skadeståndsbetalningarna och de därmed förknippade internationella kapitalöverföringarna.

Enligt stadgarna skola riktlinjerna för bankens verksamhet stå i överensstämmelse med vederbörande länders centralbankspolitik, och av banken ifrågasatta affärer i de särskilda länderna få icke utföras, om landets centralbank inlägger förbud däremot.

Banken skall hava sitt säte i Basel.

Bankens aktiekapital skall utgöra femhundra miljoner schweiziska guldfrancs, fördelat i tvåhundra tusen aktier å tvåtusenfemhundra francs.

Teckningen av aktiekapitalet är garanterad av centralbankerna i Belgien, England, Frankrike, Tyskland, Italien och Japan samt av bankinstitut i New York och Chicago. Banken kan börja sin verksamhet, när minst ett-hundratolvtusen aktier tecknats. Inom två år efter det banken börjat sin verksamhet skall den återstående delen av aktiekapitalet utbjudas till teckning. Denna del kan erbjudas centralbankerna eller andra banker i sådana länder, som icke deltagit i den ursprungliga teckningen. Varje land äger därvid teckna högst 8,000 aktier eller 20 miljoner schweiziska francs. Vid teckningen skola endast 25 procent av det tecknade beloppet inbetalas. Styrelsen kan emellertid fordra inbetalning av återstående belopp i en eller flera poster efter en uppsägningstid av tre månader. Aktierna kunna överlåtas, men styrelsen kan utan angivande av skäl vägra godkännande därav. Utan vederbörande centralbanks medgivande får styrelsen icke godkänna dylik överlåtelse. Alla aktier åtnjuta samma rätt i bankens tillgångar och vinster. Aktieägares ansvar är begränsat till aktiens nominella belopp. Aktieinnehav berättigar i och för sig icke till rösträtt vid eller deltagande i bankens generalförsamling. Nämnda rättigheter tillkomma endast centralbanken i det land, där aktier tecknats.

Beträffande bankens styrelse gälla i huvudsak följande bestämmelser. Styrelsen skall bestå dels av cheferna för de centralbanker, som utgöra bankens stiftare, eller deras ersättare, dels av sju representanter för finans, industri och handel, vilka utses av nämnda centralbankschefer, vilka därvid var och en utse en sin landsman, dels, så länge Tysklands betalnings-skyldighet fortfar, av ytterligare en fransk och en tysk representant, dels slutligen av högst nio personer, tillhörande sådana länder, som icke deltagit i bankens stiftande. Dessa ledamöter utses av styrelsen bland de personer, som föreslagits av centralbankscheferna i sistnämnda länder. Varje centralbankschef kan föreslå fyra personer, bland dem sig själv. Av de föreslagna skola två representera finans och två industri eller handel.

Sedan viss avsättning skett till den s. k. lagliga reservfonden, äro aktieägarna berättigade till 6 procent ackumulativ utdelning samt under viss förutsättning till ytterligare utdelning.

*Bankofull-
mäktiges
framställning.*

I sin förutnämnda skrivelse den 27 mars 1930 hava fullmäktige i riksbanken efter en redogörelse för den internationella bankens tillkomst, uppgifter och organisation anført följande:

»Vårt land har hittills icke underlåtit att deltaga i det internationella samarbetet på det finansiella området. Ökningen av våra ekonomiska intressen i utlandet och våra för varje år allt livligare finansiella förbindelser med främmande länder utgöra anledning för oss att icke ställa oss avböjande till ett förslag att ytterligare utveckla detta samarbete genom att teckna aktier i den internationella banken.

Teckning av aktier är visserligen icke ett villkor för förbindelser med den internationella banken, men det är uppenbart, att riksbanken i egenkap av aktieägare skulle komma i en gynnsammare ställning än eljest. Genom aktieteckning skulle vårt land erhålla möjlighet att bliva representerat i bankens styrelse, varigenom tillfälle skulle beredas till ett närmare deltagande i samarbetet mellan centralbankerna, bland vars arbetsuppgifter frågan om en stabilisering av guldvärdet särskilt framträder.

Praktiskt sett synes enligt fullmäktiges mening någon nämnvärd risk icke vara förenad med en aktieteckning. Sammansättningen av bankens styrelse utgör i sin mån en garanti härför. En tillfredsställande avkastning å bankens kapital synes också vara säkerställd därigenom, att banken enligt avtal i samband med skadeståndsbetalningarna kommer att disponera betydande räntefria insättningar samt vara berättigad att uppbära viss provision å de av Tyskland erlagda likviderna, varigenom den kommer att tillföras avsevärda inkomster.

Enligt vad fullmäktige i dagarna inhämtat, torde inbjudan till riksbanken angående aktieteckning sannolikt icke vara att förvänta förrän efter riksdagens avslutande. Storleken av det belopp, som kan komma att erbjudas riksbanken, torde icke heller bliva bestämt vid en sådan tidpunkt, att förslag om aktieteckning med angivande av nämnda belopp kan föreläggas riksdagen.

Såsom förut nämnts, är en centralbank, som icke tillhör den internationella bankens stiftare, berättigad att teckna aktier å högst nominellt tjugu miljoner schweiziska francs. För riksbankens vidkommande torde det dock sannolikt icke bliva fråga om att teckna maximibeloppet. Till jämförelse må nämnas, att man i Schweiz räknar med en aktieteckning av nominellt 7.3 miljoner schweiziska francs, och riksbanken torde icke komma att erbjudas teckning av större belopp än som erbjudes Schweiz. Av det tecknade beloppet skola, enligt vad redan berörts, endast 25 procent inbetalas vid tecknandet.

Gällande lag för riksbanken stadgar i § 22, att riksbanken ej må delta i eller driva annan rörelse än den, som i lagen är riksbanken uttryckligen medgiven. Någon bestämmelse om rätt för riksbanken att förvärva aktie finnes icke intagen i lagen.

För ett förvärvande av aktier i den internationella banken erfordras sålunda antingen viss ändring av riksbankslagen eller ock att Eders Kungl. Maj:t och riksdagen medgiva, att riksbanken utan hinder av bestämmelserna i gällande riksbankslag äger att förvärva ifrågavarande aktier. Med hänsyn därtill, att förevarande aktieförvärv utgör ett undantagsfall, synes enligt fullmäktiges mening den sistnämnda utvägen vara att föredraga.»

Med åberopande av vad sålunda anförts hava fullmäktige hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som för ifrågavarande ändamål kunde anses erforderliga.

Såsom fullmäktige i riksbanken framhållit, synes riksbanken icke böra undandraga sig att i den omfattning, som efter närmare prövning finnes lämplig, teckna aktier i Banken för internationell betalningsutjämning (Banque des Règlements Internationaux). Beträffande de skäl, som tala för aktieteckning, tillåter jag mig hänvisa till fullmäktiges framställning. Enligt gällande riksbankslag är riksbanken förhindrad att förvärva aktier. Fråga

*Departements-
chefen.*

uppstår då, huruvida för möjliggörande av aktieteckningen ändring bör vidtagas i riksbankslagen. Med hänsyn till att det ifrågasatta aktieförvärvet är avsett att utgöra ett undantagsfall hava bankofullmäktige förordnat, att Kungl. Maj:t och riksdagen skulle medgiva, att riksbanken utan hinder av bestämmelserna i riksbankslagen äger att förvärva aktier i den internationella banken. På grund av bestämmelsen i § 72 regeringsformen synes det emellertid icke kunna undgås att för ändamålet vidtaga ändring i riksbankslagen. Jag har förty låtit inom finansdepartementet upprätta förslag till lag, innefattande tillägg till 12 § riksbankslagen, varigenom riksbanken skulle tillerkännas rätt att förvärva aktier i banken intill belopp, som bestämmas av Konungen och riksdagen.

Det belopp, intill vilket riksbanken skulle äga förvärva aktier i den internationella banken, torde böra bestämmas till tjugu miljoner schweiziska francs, motsvarande vad enligt bankens stadgar högst må sammanlagt tecknas av centralbanken och andra banker i land, som icke deltagit i den ursprungliga aktieteckningen. I vilken mån det avsedda bemyndigandet sedermera bör tagas i anspråk torde få ankomma på bankofullmäktige att avgöra.

Föredragande departementschefen uppläser härefter det inom finansdepartementet upprättade förslaget till lag, innefattande tillägg till 12 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga samma förslag;

dels ock besluta, att riksbanken skall äga förvärva aktier i banken för internationell betalningsutjämning intill ett belopp av nominellt tjugu miljoner schweiziska francs.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.